

STEAGURILE LUI ȘTEFAN CEL MARE DE LA MUNTELE ATHOS

Corneliu M. ANDONIE

În anul 1500, Ștefan cel Mare a închinat Mănăstirii Sf. Gheorghe Zografu, de la Sfântul Munte Athos, un steag brodat, după spusele călugărilor, de însăși fiica domnitorului.

Având o formă dreptunghiulară – 0,900 x 1,200 m – făcut din catifea de culoare vișiniu închis, steagul are o singură față, pe care este brodat chipul Sfântului Gheorghe așezat pe un tron, în mâini ținând o spadă și zdrobind sub picioare un balaur cu trei capete. Deasupra lui, un înger, în dreapta capului ține o sabie în mână, iar altul, în stânga, ține un scut. Ambii așază sfântului o coroană pe cap. De cele două părți ale îngerilor este scris, în grecește, cu litere brodate în fir de argint:

-G- SA
OI O
GEORGIOS KAPADOKI O

Pe marginea steagului, începând din colțul drept de sus, spre stânga, de jur împrejur, se află scris în limba slavonă, cu litere chirilice, brodate tot în fir de argint:

„O luptătorule și biruitorule mare Gheorghe (tu) care în nevoi și în nenorociri (ești) grabnic ajutor și cald sprijinitor, și celei scârbite și în înfrîngere bucurie nespusă, primește de la noi și această rugăminte a smeritului tău rob, a Domnului Ioan Ștefan Voievod, din mila lui Dumnezeu domn al Țării Moldovei, păstrează-l pe el neatins în lumea aceasta și viitoare prin rugăciunile celor ce te cinstesc pe tine, ca să te proslăvim pe tine în veci, amin. Și s-a făcut (aceasta) în anul 7008 (1500), iar anul domniei lui, 43.“

De atunci și până la unirea Principatelor, patronul oștirii Moldovei a fost Sf. Gheorghe din Capadochia, tradiție ce a fost reluată după 1990 – cu o mică perioadă în timpul lui Carol II, când era ocrotitorul cavaleriei.

Steagul a fost văzut pentru prima dată de un român, în 1882, de Teodor Burada și Alexandru Pencovici și, în 1884, de Radu Pătărlăgeanu, cu ocazia unor călătorii la muntele Athos.

După debarcarea trupelor franceze la Salonic, în 1917, comandate de generalul Maurice Sarrail, consulul general al României în acel oraș, C. Ionescu, a înaintat trimisului diplomatic al țării la Atena, N. Filodor, cu data de 18 februarie/3 martie 1917, un raport prin care cerea permisiunea de a interveni pe lângă șeful comandamentului francez, pentru ca acesta să-i înlesnească intrarea în posesia steagului. Consulul Ionescu văzuse în nenumărate rânduri steagul, cunoscând demult existența lui. Autorizația i-a fost acordată.

Pe de altă parte, cu prilejul unor operațiuni întreprinse de trupele franceze în zona Mănăstirii Zografu, un rezervist francez, cunosător al limbii slavone, a descifrat textul brodat pe steag, informându-l despre existența lui pe generalul comandant.

Astfel că, atunci când, la 25 februarie/10 martie 1917, Sarrail primea scrisoarea consulului Ionescu, el știa de existența steagului, iar în răspunsul său arăta o mare bunăvoință. Însă, pentru ca faptul să nu aibă caracterul unui rapt și pentru îndeplinirea formelor legale, el s-a adresat Serviciului contencios al comandamentului său. Avizul acestui

organism, favorabil, era semnat de șeful serviciului, căpitanul Jidel, în viața civilă profesor de drept.

În urma acestui aviz a fost constituit un detașament mixt franco-rus, comandat de locotenentul rus Dici, care a fost însărcinat cu preluarea drapelului. La formarea detașamentului s-a luat în considerare credința ortodoxă a soldaților și comandantului său. Detașamentul a găsit steagul (reparat, probabil, după spusele consulului, în 1910 de către călugări) într-o ramă așezată în biblioteca mănăstirii.

Astfel, la 13/26 martie 1917, steagul a fost predat consulului general român la Salonic, pentru ca pe 21 martie/2 aprilie același an, generalul Sarraill să-i trimită o scrisoare acestuia, prin care își exprima mulțumirea de a fi fost folositor aliatei țării sale, România.

Aflat în posesia steagului, consulul român cere și obține aprobarea Ministerului de Externe de a-l trimite în Franța.

La 18 aprilie/1 mai 1917 a fost încredințat maiorului francez Sdillon și, via Taranto, pe o navă militară franceză, ajunge la Paris unde, cu o adresă oficială, este predat Legației române, al cărei ministru era Alexandru Em. Lahovary. La 1 mai/13 mai 1917, Legația răspunde de primire, adăugând și o scrisoare de mulțumire generalului Sarraill.

Predarea steagului s-a făcut cu o solemnitate deosebită, în marele amfiteatru al Sorbonei, la 28 iulie/9 august 1917, de către Albert Thomas, ministrul armamentului și producției de război al Franței. După încheierea păcii steagul a fost trimis la București prin atașatul nostru militar, colonelul Dimitrie Sutz și predat, în decembrie 1919 Muzeului Militar Național.

În 1923 se înființa Muzeul Militar Național și, curios lucru, abia prin Ordinul de Zi nr. 136 din 1936, steagul primește numărul de inventar 3.993. Apoi, după recensământul din 1958,

primește un nou număr, 884, iar, din 1975, prin Ordinul nr. M 46/06.08.1975 al Ministrului Apărării Naționale, intră în patrimoniul Muzeului Național de Istorie (împreună cu alte 606 obiecte), unde se află și astăzi, cu nr. de inventar 75062.

În descrierea călătoriilor lor la Sfântul Munte, Teodor Burada, Alexandru Pencovici și Radu Pătărlăgeanu, pomenesc de două steaguri aflate în biblioteca Mănăstirii Zografu. Unul este cel descris mai sus, iar celălalt se află încă la Sfânta mănăstire.

Iată descrierea lui făcută de Alexandru Pencovici: „... de pânză țesută de argint, împrejur cu clisă galbenă și cu inscripțiuni religioase pe ambele părți. Are în lungime un metru, mai tot atâta în lățime [168/100 cm. n.n.] și tăiat este în trei colțuri. Pe o parte se vede cusut în fir de argint cu mătăsuri albe, galbene și verzi botezul lui Christos și împrejur troparul: «Botezându-te Doamne»; pe cealaltă parte (pe de altă parte) Sântul George în vestimente de catifea roșie, călare pe un cal de mătase albă“.

Inscripția începe din colțul senestru (stâng) inferior, apoi trece pe latura dreaptă (în spatele sfântului), continuă pe latura superioară și coboară pe latura stângă unde se termină:

„Biruitoarele mare mucenic Gheorghie, roagă pe Christos Dumnezeu să mântuie sufletele noastre ca un liberator (sau mahnitor) de cei prinși și sprijinitor de cei săraci, vindecător de cei neputincioși, al împăraților tovarăș de luptă“.

Acest steag se află încă la Sfânta Mănăstire Zografu.

Muzeul Militar Național posedă, din 06 iulie 1956, o copie executată de Cooperativa „Sârguința“, având numărul de inventar 885.

Încă de la prima mărturie despre existența acestor steaguri la Muntele Athos s-au iscat discuții și polemici între cercetători. Se ridică problema

dacă steagurile erau militare sau bisericești și nu credem că s-a lămurit. Atâta timp cât, așa cum foarte bine a relevat colonelul P. V. Năsturel, în 1903, nu avem descrierea completă pe ambele fețe, decât a unuia dintre ele, nimeni nu se putea lămuri. Cu atât mai puțin când, în sfârșit, unul dintre ele odată ajuns în țară, s-a dovedit a nu avea decât o față.

Luând în considerare tot ce s-a scris până acum, credem că răspunsul poate fi dat de un fapt pe care, se pare, până acum, nu l-a luat nimeni în considerare. Și anume: de ce, în 1917, consulul general român la Salonic care, după cum aminteam mai sus, văzuse de mai multe ori cele două drapele – ambele, expuse în biblioteca mănăstirii – și, deci, le cunoștea, nu a cerut să-i fie dat de către armatele franceze decât unul? Simplu: pentru că doar acela era unul militar, iar celălalt era unul bisericesc și îi era închinat chiar sfântului de hram.

ABSTRACT

The author talks about the liturgical flag given by Steven the Great to a monastery from Athos mountain. A copy of it is now in the National Military Museum.

It was discovered in 1882, by Teodor Burada and Alexandru Pencovici, and in 1884, by Radu Pătărlăgeanu.